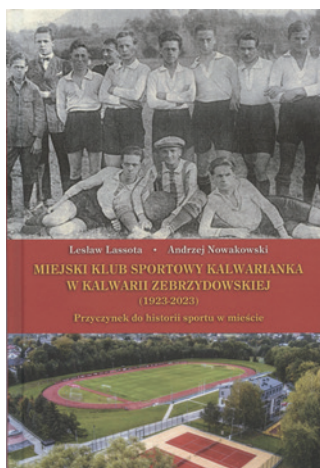

MARCIN GRAŁA

UNIwersYTET PAPIESKI JANA PAWŁA II W KRAKOWIE

ORCID: 0000-0001-6792-0643

Lesław Lassota, Andrzej Nowakowski, *Miejski Klub Sportowy Kalwarianka w Kalwarii Zebrzydowskiej (1923-2023). Przyczynek do historii sportu w mieście, Kraków-Kalwaria Zebrzydowska 2023, s. 134*

Latem 2023 r. Miejski Klub Sportowy Kalwarianka z Kalwarii Zebrzydowskiej obchodził jubileusz stulecia swego istnienia. Z tej okazji Lesław Lassota oraz Andrzej Nowakowski (obaj Autorzy związani z Uniwersytetem Rzeszowskim) przygotowali publikację poświęconą historii tej organizacji sportowej, która w ciągu minionego wieku na trwałe wpisała się w funkcjonowanie lokalnej społeczności znad Cedronu. Pomysł stworzenia takiej monografii uznać należy za inicjatywę znaczną i potrzebną. Wydawnictwo nie tylko uświetniło wspomniane obchody, ale przede wszystkim wzbogaciło historię regionalną, ukazując przy tym jej wycinek z ciekawej perspektywy, jaką jest

działalność miejscowego klubu sportowego.

Praca została podzielona na pięć rozdziałów, równomiernie rozplanowanych pod kątem objętości. W pierwszym Autorzy zdecydowali się na przedstawienie czytelnikom zarysu historii Kalwarii Zebrzydowskiej. Zamyśl ten należy pochwalić, gdyż to ogólne, momentami bardzo wręcz syntetyczne zaprezentowanie dziejów miasta nakreśla niezbędne tło historyczne dla głównego tematu rozważań. Oprócz tego rozdział ten w sposób przystępny przybliży dzieje Kalwarii Zebrzydowskiej (miasteczka niewielkiego, ale z racji umiejscowienia w nim sanktuarium pasyjnego – powszechnie znanego w kraju i za granicą) czytelnikom niezwiązanym z regionem.

Dobrze przemyślana koncepcja pracy widoczna jest w kolejnych jej częściach. Ponieważ Kalwarianka w 1923 r. wyodrębniła się z miejscowego Sokoła, koniecznością było przybliżenie działalności tego towarzystwa, które funkcjonowało w Kalwarii Zebrzydowskiej od roku 1898. Okoliczności powstania i działania kalwaryjskiego Sokoła zostały opisane w rozdziale drugim. Ponieważ tematyka ta ma odrębną mo-

nografię, również w tej części pracy zdecydowano się na skreślenie jedynie ogólnego zarysu dziejów owej organizacji sportowej. Z rozdziału tego czytelnik dowiaduje się nie tylko tego, w jaki sposób pod koniec XIX w. w Kalwarii Zebrzydowskiej zaczął rodzić się zorganizowany ruch sportowy, którego początki związane są z postacią wszechstronnie uzdolnionego organizatora i społecznika Władysława Niemczynowskiego. Autorzy bardzo ciekawie zaprezentowali współpracę całej lokalnej społeczności na rzecz nowej inicjatywy, starania o posiadanie własnego, odrębnego budynku czy pozyskiwanie nowego sprzętu. Od samego początku kalwaryjski Sokół starał się krzewić wśród miejscowej młodzieży kulturę fizyczną i promować gimnastykę. Oprócz niej w miejscowym ognisku uprawiano także inne dyscypliny sportu, w tym piłkę nożną. Przybliżenie, nawet bardzo ogólne, działalności Sokoła w okresie przed i międzywojennym pozwoliło Autorom na zrealizowanie zadania zawartego w podtytule recenzowanej pracy, która w ich zamyśle ma stanowić przyczynek do historii sportu w Kalwarii Zebrzydowskiej. Przy okazji też zasygnalizowano inną istotną rzecz. Jak słusznie zaznaczono, wszechstronna działalność Sokoła nie ograniczała się jedynie do kwestii sportowych, obok których było także miejsce na aktywność kulturalno-społeczną. Wyrażała się ona w takich inicjatywach, jak chociażby zorganizowanie biblioteki czy utworzenie orkiestry dętej i smyczkowej. Poruszenie przez Autorów tych wątków stanowi ważne uzupełnienie informacji o funkcjonowaniu społeczności kalwaryjskiej, żyjącej w mieście przed ponad 100 laty.

Narracja poświęcona bezpośrednio dziejom Kalwarianki, która wyodrębniła się na zasadzie swoistej secesji sekcji piłkarskiej miejscowego Sokoła, rozpoczyna się od rozdziału trzeciego, w którym przedstawiono historię klubu do zakończenia II wojny światowej. Omawiając przyczyny oddzielenia się piłkarzy z „sokolego gniazda”, Autorzy zwrócili uwagę na uniwersalny i powszechny charakter piłki nożnej, która w odróżnieniu od gimnastyki dawała większe możliwości uprawiania tej dyscypliny amatorsko. W części tej szczególnie barwnie przedstawiono skromne początki późniejszego MKS-u, a więc do pewnego stopnia romantyczne, pełne entuzjazmu czasy, gdy piłkarze za własne pieniądze kupowali potrzebny sprzęt, odnowa biologiczna po treningach ograniczała się do spożycia zsiadłego mleka od zaprzyjaźnionego gospodarza, a na mecze wyjazdowe jeżdżono furmanką, bo nawet najtańsze bilety kolejowe były poza zasięgiem finansowym klubu. Przywołanie tych okoliczności ukazuje, jakim zjawiskiem społecznym była piłka nożna w latach międzywojnia, gdy pozbawione komercji rozgrywki opierać się mogły jedynie na zaangażowaniu i ambicji entuzjastów tego sportu. Zapału do piłki nożnej nie zabiły ani kryzysy ekonomiczne, z jakimi nieustannie zmagać się musiała II RP, ani nawet czasy okupacji, gdy mimo groźby aresztowań organizowano konspiracyjne mecze.

Rekonstrukcja historii Kalwarianki z okresu przedwojennego nie była zadaniem prostym, gdyż klub początkowo nie był nigdzie urzędowo zarejestrowany, czasami mimo wydzielenia się z Sokoła występował pod jego nazwą, a wiele rozegranych spotkań nie miało charakteru oficjalnego. Mimo że Autorzy nie dysponowali protokołami meczowymi czy obszerniejszymi notatkami prasowymi, pokusili się o odтворzenie składów drużyny z pierwszego okresu funkcjonowania klubu.

Regularne mecze stały się rzeczywistością Kalwarianki w okresie powojennym, kiedy to z racji uwarunkowań politycznych starano się unikać przedwojennej nazwy klubu, a tym bardziej jego powiązań z tradycją kalwaryjskiego Sokoła. Trudne czasy Polski Ludowej oraz działalność klubu w okresie po 1989 r. zostały przedstawione w dwóch ostatnich rozdziałach pracy. Opisano w nich, jak zmieniały się formaty rozgrywek, struktura klubu i jego przynależność do narzucanych przez władzę komunistyczną zrzeseń sportowych. Pokazano, jak zawodnicy i działacze „żółto-czerwonych” zmagali się z kolejnymi wyzwaniem sportowymi i organizacyjnymi. Na tym pierwszym polu jeszcze w czasach ponurego stalinizmu udało się osiągnąć niemały sukces, jakim było zdobycie mistrzostwa Zrzeszenia „Start” w 1955 r. W kolejnych dekadach naznaczonych przekształceniami polityczno-gospodarczymi klub wypracował sobie stabilną pozycję pozwalającą na utrzymywanie się na poziomie IV ligi. W przestrzeni organizacyjnej dużym sukcesem było zaś wzniesienie nowego stadionu i budynku klubowego z zapleczem.

Całość pracy została zamknięta dodatkiem zawierającym biogramy trzech postaci najbardziej zasłużonych dla Kalwarianki (Leszek Augustyniak, Władysław Krawszczyn, Tadeusz Ryłko) oraz aneks z tabelą wymieniającą współczesnych sponsorów klubu.

Przystępując do pisania monografii o Kalwarianie, Autorzy nie mieli komfortowej sytuacji. Pozbawieni byli możliwości korzystania z podstawowego zestawienia najważniejszych wydarzeń z historii MKS-u, „ponieważ zagubiono kronikę klubową” (s. 74). Ten niedostatek najwyraźniej mocno zmotywował badaczy, którzy rekonstrukcję dziejów sportu w Kalwarii Zebrzydowskiej stworzyli, opierając się na bardzo szerokiej bazie źródłowej. W pracy wykorzystano obfity materiał archiwalny, zbiory prywatne i relacje ustne mieszkańców Kalwarii Zebrzydowskiej, a także notatki prasowe (wydaje się jednak, że tę ostatnią kategorię źródeł można było wyzyskać w nieco większym stopniu). Bibliografia jest także bogata w szereg opracowań, a skrupulatność Autorów potwierdza sięgnięcie również do kilku prac niepublikowanych.

Prezentowaną książkę cechuje czytelny i przystępny język, który nie przytłacza czytelnika suchą statystyką, co bywa manierą w tego rodzaju publikacjach. Oczywiście pisząc dzieje klubu sportowego, nie sposób uniknąć pewnych zestawień i takowe

znalazły się także w monografii o Kalwariance. Zgrabnie zebrano je jednak w odrębnych tabelach, które nie utrudniają lektury. Ważne jest także to, że Autorzy zadbali, by książka wzbogacona została o fotografie dokumentujące funkcjonowanie klubu w minionych latach. Sama tylko analiza wybranych zdjęć wyraźnie pokazuje, jaką drogę przez ostatnie 100 lat przeszli zawodnicy, działacze i sympatycy MKS-u. i w jakim miejscu klub znajduje się dzisiaj. Choć w książce kilkakrotnie wspomniano, że dominującą rolę w Kalwariance odgrywała (i odgrywa) piłka nożna, to jednak w poszczególnych okresach działalności klubu funkcjonowały w nim także inne sekcje sportowe. Trochę szkoda, że Lesław Lassota i Andrzej Nowakowski nie poświęcili im nieco więcej uwagi, co znacznie bardziej wzbogaciłoby obraz historii sportu w Kalwarii Zebrzydowskiej na przestrzeni minionego wieku. Autorzy zaznaczyli jednak, że ich praca ma charakter przyczynkarski i tak jak nie kończy się historia Kalwarianki, tak i recenzowana publikacja nie zamyka innej drogi do badań nad dziejami sportu w mieście i jego okolicach. Na pewno zaś dla każdego, kto będzie chciał zgłębiać tę tematykę, recenzowana praca będzie musiała stanowić ważny punkt odniesienia.